

УДК [339.727.22:339.9]+330.322
DOI 10.33244/2617-5932.3.2019.89-98

М. А. Корж,
к.е.н.,
Університет ДФС України,
e-mail: korzhm@gmail.com,
ORCID ID 0000-0002-1475-6429

ТИПОЛОГІЗАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ ПРЯМОГО ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ: ІНСТИТУЦІЙНИЙ АСПЕКТ

У статті розкрита сутність та особливості інституційного підходу до залучення та використання прямих іноземних інвестицій. Здійснена типологізація механізмів прямого іноземного інвестування шляхом виокремлення їхніх фінансової, фіскальної та інституціональної складових і визначено відповідні інструменти, які можуть носити як стимулюючий, так і обмежуючий характер.

Ключові слова: *пряме іноземне інвестування, глобалізація, механізми прямого іноземного інвестування, інституціональний механізм, інституціональне середовище, інституціональні зміни, інституціональна рівновага, інституційні обмеження.*

М. А. Корж. Типологізація механізмів прямого іноземного інвестування: інституціональний аспект

В статье раскрыта сущность и особенности институционального подхода к привлечению и использованию прямых иностранных инвестиций. Осуществлена типологизация механизмов прямого иностранного инвестирования путем выделения их финансовой, фискальной и институциональной составляющих, а также определены соответствующие инструменты, которые могут носить как стимулирующий, так и ограничивающий характер.

Ключевые слова: *прямое иностранное инвестирование, глобализация, механизмы прямого иностранного инвестирования, институциональный механизм, институциональная среда, институциональные изменения, институциональное равновесие, институциональные ограничения.*

Мета і завдання дослідження. Метою є розкриття сутності й особливостей інституційного підходу до залучення та використання прямих іноземних інвестицій. Завданням є здійснення типологізації механізмів прямого іноземного інвестування.

Результати дослідження полягають у вдосконаленні типологізації механізмів прямого іноземного інвестування шляхом виокремлення їхніх фінансової, фіскальної та інституціональної складових.

Постановка проблеми. Процеси прямого іноземного інвестування супроводжуються неоднозначними наслідками для різних країн та регіонів. З одного боку, вони позитивно впливають на потенціал інтеграції країн у світовий економічний простір, трансфер

матеріальних і нематеріальних технологій та розвиток національних економік, а з іншого – призводять до структурних деформацій у країнах з транзитивною економікою, до яких належить і Україна. Зазначені деформації багато в чому виникають унаслідок неефективного регулювання інвестиційних процесів з боку держави та недосконалої дії інституційних механізмів прямого іноземного інвестування.

Пряме іноземне інвестування має важливе значення для стійкого та збалансованого економічного розвитку національних економік, спричиняючи разом з тим ряд проблем, ризиків і загроз національному суверенітету окремих країн. Соціально-економічні наслідки процесу фінансової глобалізації для світового господарства, а також для кожної окремо взятої країни значною, а можливо, вирішальною мірою залежать від дієвості механізмів прямого іноземного інвестування в цих країнах. У зв'язку із цим на сучасному етапі розвитку світогосподарських зв'язків посилюється потреба у дослідженні механізмів, за допомогою яких здійснюється пряме іноземне інвестування. Проблема створення ефективних інституційних механізмів, які сприятимуть значному залученню та раціональному використанню прямих іноземних інвестицій (далі – ПІІ), набуває особливого значення в пострадянських умовах, у тому числі і в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ключову роль у формуванні теоретичних і практичних аспектів прямого іноземного інвестування відіграли дослідження таких відомих зарубіжних вчених, як: П. Баклі [23], Б. Блоніген [24], Дж. Даннінг [27], Ч. Кіндлебергер [28], К. Кодзіма [29], П. Кругман [30], Дж. Маркусен [31], Р. Манделл [32], Г. Марковіц [33], Ф. Модільяні, Т. Озава [29], М. Портер, А. Рагмен, С. Хаймер, У. Шарп та ін.

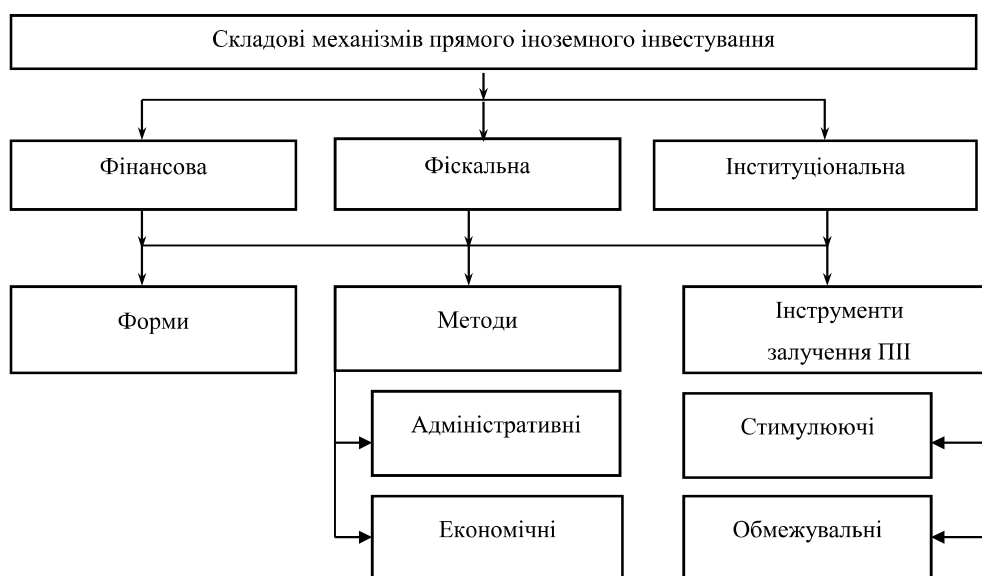
Серед українських науковців широко відомі доробки, присвячені теорії та практиці прямого іноземного інвестування О. Гаврилюка [3], В. Гейця [4], Д. Лук'яненка [13], Ю. Макогона [13], В. Новицького, Н. Обушної, Ю. Пахомова [13], О. Рогача, В. Рокочої, А. Рум'янцева [17], В. Сіденка, А. Філіпенка та ін.

Теоретико-методологічні підвалини традиційного інституціоналізму закладені такими відомими вченими, як: Т. Веблен [1], Дж. Коммонс [25], В. Мітчелл [34], Дж. Гелбрейт [5], а неoinституціоналізму – лауреатами Нобелівської премії з економіки Дж. Б'юкененом, Р. Коузом, Д. Нортон [15], О. Вільямсоном [19] та ін. Потрібно зазначити доробок у галузі інституціоналізму українських учених А. Гриценка [6], В. Дементьєва [7], Ю. Коваленко [10; 11], П. Леоненка [20], А. Ткача [21], А. Чухна [20; 22] та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. На думку О. В. Прохорової, механізми регулювання і залучення ПІІ необхідно розглядати як сукупність засобів й інструментів, спрямованих не лише на стимулювання припливу ПІІ до країни, а й на оптимізацію цього процесу – впорядкування структури, форм і націленості іноземних інвестицій у відповідності з потребами та стратегічними інтересами країни [16, с. 77].

На нашу думку, механізми прямого іноземного інвестування формуються внаслідок взаємодії міжнародних та національних ринкових інститутів, а також суб'єктів інвестиційної діяльності. Вони становлять сукупність конкретних форм, методів (адміністративних та економічних), інструментів організації залучення й використання ПІІ (на національному, міжрегіональному, міжнародному і корпоративному рівнях), в яких реалізуються відносини власності та інтереси інвесторів, реципієнтів ПІІ та держави, цілі й завдання економічної політики.

Відповідно до визначення механізмів прямого іноземного інвестування запропоновано типологізацію (рис. 1) шляхом виокремлення їхніх фінансової, фіскальної та інституціональної складових із визначенням відповідних інструментів.

Рис. 1. Типологізація сучасних механізмів прямого іноземного інвестування

Джерело: побудовано автором самостійно.

Функціонування і розвиток механізмів прямого іноземного інвестування залежить також від особливостей, які зумовлюються формами здійснення ПІІ. До них належать: 1) злиття та поглинання (M&A – Merge and Acquisition); 2) інвестиції у створення нових потужностей (Greenfield Investment); 3) розширення (модернізація) підприємств; 4) передислокація підприємств; 5) дивестування капіталу; 6) створення спільних підприємств, у тому числі на засадах державно-приватного партнерства; 7) реінвестування коштів; 8) вкладення в акціонерний капітал конкурентів для можливості контролювання їхньої діяльності; 9) придбання прав користування землею, природними ресурсами та інших майнових прав.

Фінансова складова механізмів прямого іноземного інвестування охоплює: зміцнення позицій національної валюти, її конвертованість; можливість для підприємств, створених за участі іноземних інвесторів, без зусиль конвертувати отримані доходи; користування банківською системою країни; надання державних кредитів для інвестиційних проектів у пріоритетні сфери [14].

На обсяги іноземного інвестування впливають рівень банківського відсотка, а також облікова ставка центрального банку. Залежність активності іноземних інвесторів від банківського відсотка визначається тим, що норма прибутковості інвестиційного проекту за участі нерезидента, кредитованого комерційними банками приймаючої країни, повинна перевищувати встановлений банківський відсоток. Зниження банківського відсотка приваблює будь-якого інвестора, який вкладає кошти в реальний сектор економіки [18].

Важливою передумовою покращення інвестиційного середовища та системи регулювання іноземних інвестицій в Україні є страхування ПІІ. У сучасних умовах набуває швидких темпів процес демонополізації страхової діяльності, розширюється коло суб'єктів, які надають страхові послуги, формується страховий ринок. Водночас розвиток страхової справи має досі ще стихійний характер. Це здебільшого пояснюється відсутністю законодавчих норм, які б охоплювали сферу страхування [18]. Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (БАГІ) здійснює страхування політичних ризиків і надає гарантії з відшкодування збитків від некомерційних ризиків з метою сприяння здійсненню прямих іноземних інвестицій у країні, що розвиваються.

Фіскальна складова механізмів прямого іноземного інвестування є одним з основних важелів, за допомогою якого держава може впливати на інвестиційні процеси з урахуванням стратегічних національних інтересів.

Доцільно класифікувати напрями податкового регулювання міжнародного руху інвестицій таким чином: 1) гармонізація, уніфікація або диференціація принципів оподаткування ПІІ у межах міжнародного, національних (загального та спеціального) режимів оподаткування залежно від ступеня відкритості національних економік, їхньої участі в інтеграційних процесах; 2) «паралельна» лібералізація податкових умов для потоків інвестицій у національні економіки та «витоків» інвестицій за їх межі; 3) обмеження щодо податкової конкуренції між країнами – членами інтеграційних об'єднань; 4) координація міждержавних заходів з уникнення подвійного оподаткування та сприяння інвестиціям (насамперед між країнами – активними торговими партнерами); 5) оптимізація структури податків на факторні доходи від праці, капіталу, природних ресурсів, податків на товари та послуги, майно.

Фіскальна складова механізмів включає: 1) організації, на які покладено функції з податкового регулювання руху інвестицій та вирішення інших суміжних питань [2, с. 14]; 2) інститути; 3) формальні (закони, міжнародні угоди, конвенції, порядки, інструкції, положення тощо, які формують правове поле оподаткування) і неформальні (традиції, зв'язки, негласні партнерські домовленості) правила у сфері зовнішньоекономічної діяльності; 4) інструменти (застосування певних принципів оподаткування, зміна податкової бази, ставок і пільг). Центральним елементом фіскальної складової є податкове законодавство.

Останніми десятиліттями викликають підвищений теоретичний і практичний інтерес дослідження, в яких аналізуються природа, складові та особливості, власне, інституціонального механізму прямого іноземного інвестування та розглядаються інституційні чинники, які впливають на обсяги і напрями сучасних глобальних інвестиційних потоків.

Незважаючи на те, що інституційний напрям перебуває на стадії розвитку, вже існуючі результати дозволяють вибудувати більш реалістичну картину з урахуванням впливу інституційного середовища; пояснити економічні і технологічні процеси; усвідомити місце індивідів у формуванні інституційних структур у фінансовому секторі, а також їхню фінансову поведінку. У підсумку це дасть змогу використовувати методологічну базу інституціоналізму для пояснення результатів перетворень у фінансовому секторі і створення можливих сценаріїв подальшого його розвитку [10, с. 125].

На думку Ю. М. Коваленко, інституційна парадигма є найбільш прийнятною для аналізу функціонування фінансового сектору економіки. Це можна пояснити таким:

1) наближення традицій економічного аналізу, що склалися за радянських часів, більше до інституціоналізму, ніж до неокласики; 2) широка доступність основних наукових результатів теорії у країнах СНД, їх переклад російською та українською мовами; 3) відкритість питання про вибір базисних інституцій для сучасного стану фінансової діяльності; 4) застосування еволюційного підходу у дослідженні економічних процесів; 5) визначення організацій (держава, фінансові корпорації/квзікорпорації) не як окремого економічного агента з єдиними цілями, а як системи, яка має внутрішню структуру інтересів; 6) порівняння інституційних альтернатив одна з одною, а не тільки з ідеальним станом справ, як у неокласиці; 7) індивідуальний підхід до реформ; 8) дослідження глобальних тенденцій розвитку ринків капіталу і національних фінансових процесів, що особливо актуально в сучасних інтеграційних умовах [11, с. 52].

Деякі вчені розглядають інституціональний механізм як особливу складову господарського механізму, що забезпечує створення норм і правил, взаємодію різних суб'єктів господарювання та агентів з метою реалізації їхніх економічних можливостей і стабілізації господарського середовища [9, с. 47]. О. В. Іншаков та Н. М. Лебедева [8, с. 19] визначили інституціональний механізм як систему трансформації господарських взаємовідносин суб'єктів у напрямі їх ієрархічного упорядкування на основі загальноприйнятих норм і правил господарської організації та у відповідності з вимогами традиційно існуючого або легітимно встановленого суспільством інституту.

На нашу думку, поряд із загальним інституціональним механізмом економіки необхідно виокремити поняття «інституціональний механізм залучення та використання іноземних інвестицій», або «інституціональний механізм прямого іноземного інвестування». Він являє собою систему взаємовідносин держави та суб'єктів інвестування економіки, чия діяльність пов'язана з використанням законодавчо закріплених норм у сфері іноземного інвестування, порядком дотримання наданих прав і гарантій, а також неформальними правилами поведінки у відповідному інституціональному середовищі. Функціонування цього механізму спрямовано на ефективне залучення й використання іноземних інвестицій, мінімізації відповідних трансформаційних та трансакційних витрат, зокрема, шляхом упорядкування ролей і взаємовідносин регуляторів і суб'єктів інвестування, насамперед ТНК [12, с. 80].

У встановленні цього механізму ключову роль відіграють інституціональні зміни та інновації, що порушують попередню інституціональну рівновагу і приводять до виникнення нової. За умови ефективного функціонування механізму ПІІ нова інституціональна рівновага закріплюється та зміцнюється й упродовж певного періоду часу (більш чи менш тривалого) не потребує нових інституціональних змін.

Таким чином, інституціональний механізм суспільства й економіки нерозривно пов'язаний з інститутами, інституціональним середовищем, інституціональними змінами та інституціональними інноваціями. Усі вони взаємозв'язані та взаємодіють у функціонуванні та розвитку.

Потоки ПІІ перебувають під впливом різноманітних економічних та неекономічних чинників. Зокрема, інституційна економічна теорія розкриває залежність обсягів ПІІ від характеристик якості інститутів, типів і форм ПІІ, політичної ситуації та ін.

До інструментів залучення та використання ПІІ належать:

– фінансові (облікова ставка центрального банку, рівень відсоткової ставки комерційних банків, валютний режим і валютний курс, система гарантій, можливості репатріації

прибутку, страхування ПІІ, угоди державно-приватного партнерства, міжнародні інвестиційні угоди);

– фіскальні (принципи оподаткування (резидентства або територіальності), податкова база, ставки податків, податкові пільги, антиофшорні заходи, застосування спеціальних режимів інвестиційної діяльності, угоди з питань уникнення подвійного оподаткування, трансфертне ціноутворення);

– інституціональні (формальні (нормативно-правові документи, які формують правове поле інвестиційної діяльності) та неформальні правила (звички, традиції, норми поведінки, ринкова культура, менталітет), які обмежують або стимулюють поведінку та упорядковують взаємодію між суб'єктами інвестиційної діяльності).

Інструменти залучення ПІІ можуть мати як стимулюючий, так і обмежувальний характер, але, крім того, їхня дія повинна бути спрямована на оптимізацію процесу прямого іноземного інвестування, а саме впорядкування структури, форм і спрямованості ПІІ з урахуванням національних стратегічних інтересів країни.

Висновки. Здійснена типологізація сучасних механізмів прямого іноземного інвестування дала змогу виокремити їхні фінансову, фіскальну та інституціональну складові та визначити відповідні інструменти, які можуть носити як стимулюючий, так і обмежувальний характер.

Підбиваючи підсумки, варто зауважити, що положення інституціональної теорії розкривають адаптивну або інноваційну сутність трансформації механізмів прямого іноземного інвестування як сукупності динамічних змін їхніх фінансової, фіскальної, інституціональної складових під впливом структурних зрушень у глобальних інвестиційних потоках та інституціональному середовищі країн-реципієнтів.

Для України залучення прямих іноземних інвестицій набуває особливого значення з огляду на необхідність модернізації та структурної трансформації економіки відповідно до євроінтеграційного вектору розвитку. У широкому контексті йдеться про здатність країни прискорити подолання кризового стану й відновити економічне зростання, поєднуючи внутрішній інвестиційний потенціал з масштабними іноземними інвестиціями, що мають модернізаційну спрямованість, відповідають національним інтересам та критеріям економічної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Веблен Т. Теория праздного класса / Т. Веблен ; пер. с англ. – М. : Прогресс, 1984. – 368 с.
2. Внешнеэкономическая деятельность: организация, управление, прогнозирование / Ю. В. Макогон, В. А. Кравченко, В. В. Кравцова, М. Ю. Марченко / под общ. ред. проф. Ю. В. Макогона. – Донецк : ДонНУ, 2001. – 167 с.
3. Гаврилюк О. В. Міжнародні злиття й поглинання як атрибут глобальної корпоративізації розвитку [Електронний ресурс] / О. В. Гаврилюк. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/19849/14-Gavrilyuk.pdf?sequence=1>
4. Геєць В. Спеціальні економічні зони: «чорні діри» чи точки економічного зростання? / В. Геєць, В. Семиноженко // Дзеркало тижня. – 2006. – № 44 (623).
5. Гэлбрейт Д. К. Экономические теории и цели общества / Д. К. Гэлбрейт. – М. : Прогресс, 1976. – 406 с.

6. Гриценко А. А. Політична економія: актуалізація проблематики, методологічний потенціал і сполученість з інституціоналізмом / А. А. Гриценко // Економічна теорія. – 2012. – № 1. – С. 5–20.
7. Дементьев В. В. Институциональная теория в Украине: направления исследований, особенности, перспективы / В. В. Дементьев // Научные труды ДонНТУ. – 2006. – Вып. 103-1. – С. 17–31. – (Серия: экономическая).
8. Иншаков О. В. Институциональная теория в современной России: достижения и задачи развития / О. В. Иншаков, Н. Н. Лебедева // Ежегодник. – Волгоград : Изд-во ВолГУ, 2001. – Вып. 1. – С. 6–36.
9. Истомин С. В. Сравнительный анализ институционального и хозяйственного механизмов в трансформируемой экономике / С. В. Истомин // Вестник Челябинского государственного университета, 2010. – № 27 (208). – С. 47–51.
10. Коваленко Ю. М. Можливості і межі інституціоналізму як дослідницької програми / Ю. М. Коваленко // Збірник наук. праць Національного університету ДФС України. – 2009. – № 2. – С. 115–127.
11. Коваленко Ю. М. Інструментарій дослідження трансформацій у фінансовій діяльності / Ю. М. Коваленко // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 4 (154). – С. 51–58.
12. Корж М. А. Институциональный механизм прямого иноземного инвестирования / М. А. Корж // Фінанси України. – 2014. – № 1 (218). – С. 76–94.
13. Лукьяненко Д. Т. Международные стратегии экономического развития : учебник / Д. Т. Лукьяненко, Ю. В. Макогон, Ю. Н. Пахомов. – Донецк : ДонНУ, 2007. – 395 с.
14. Механизм привлечения иностранных инвестиций [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://banauka.ru/2949.html>
15. Норт Д. Институти, інституційні зміни та функціонування економіки / Д. Норт ; пер. з англ. – К. : Основи, 2000. – 198 с.
16. Прохорова О. В. Организационно-экономический механизм привлечения прямых иностранных инвестиций на региональном уровне / О. В. Прохорова // Вестник Балтийского федерального университета им. И. Канта. – 2012. – Вып. 3. – С. 74–80.
17. Рум'янцев А. П. Міжнародні фінансові відносини : навч. посіб. / А. П. Рум'янцев, В. Я. Голюк, О. Г. Тонких. – К. : Центр учбової л-ри, 2008. – 348 с.
18. Тесля С. Організаційно-економічний механізм залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України / С. Тесля // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – Вип. 19. – С. 454–459.
19. Уильямсон О. И. Экономические институты капитализма: фирма, рынки, «отношенческая» контракция / О. И. Уильямсон. – СПб. : Лениздат, 1996. – 516 с.
20. Чухно А. А. Институционально-інформаційна економіка : підручник / А. А. Чухно, П. М. Леоненко, П. І. Юхименко. – К., 2010. – 687 с.
21. Ткач А. А. Институциональна економіка. Нова інституціональна економічна теорія : навч. посіб. / А. А. Ткач. – К. : ЦУЛ, 2007. – 304 с.
22. Чухно А. А. Вибрані праці : у 2 т. – Т. 1 / А. А. Чухно ; ДННУ «Акад. фін. Управління» ; передм. Л. В. Губерського, Т. І. Єфіменко. – К., 2012. – 556 с.
23. Buckley P., Casson M. The Future of the Multinational Enterprises / P. Buckley, M. Casson. – London, 1976.

24. Blonigen B. A. FDI in Space: Spatial Autoregressive Relationships in Foreign Direct Investment / B. A. Blonigen // *European Economic Review*. – 2007. – V. 51, № 5. – Pp. 1303–1325.
25. Commons J. R. *The Legal Foundations of Capitalism* / J. R. Commons. – N. Y. : McMillan, 1924. – 361 p.
26. Coase R. H. *The Nature of the Firm* / R. H. Coase // *Economica*. – 1937. – New Series 16. – Vol. 4. – Pp. 386–405.
27. Dunning J. H. *International Production and the Multinational Enterprise* / J. H. Dunning. – London : Allen & Unwin, 1981.
28. Kindleberger Ch. *American Business Abroad*. New Haven : Yale University Press, 1969.
29. Kojima K., Ozawa T. *Micro- and Macroeconomics Models of Direct Foreign Investment: Toward a Synthesis* / K. Kojima, T. Ozawa // *Hitotsu-bashi Journal of Economics*. – 1984. – Vol. 25, № 1. – Pp. 1–20.
30. Krugman P. *Increasing Returns and Economic Geography* / P. Krugman // *Journal of Political Economy*. – 1991. – Vol. 99, № 3. – Pp. 483–499.
31. Markusen J. R. *Foreign Direct Investment and Trade* / J. R. Markusen // Adelaide : University of Adelaide, 2000.
32. Mundell R. A. *An Appropriate Use of Monetary and Fiscal Policy in Internal and External Balance* / R. A. Mundell // *IMF Staff Papers*. – 1962. – № 9. – Pp. 70–79.
33. Markowitz H. M. *Portfolio Selection: Efficient Diversification of Investments* / H. M. Markowitz. – N. Y. : John Wiley & Sons, 1956. – 344 p.
34. Mitchell W. *Types of Economic Theory: from Mercantilism to Institutionalism* / W. Mitchell. – N. Y., 1969.

REFERENCES

1. Veblen, T. (1984). *Theory of the idle class*. – M. : Progress, 368 p.
2. Makogon, Yu. V., Kravchenko, V. A., Kravtsova, V. V. and Marchenko, M. Yu. (2001). *Foreign Economic Activities: Organization, Management, Forecasting*, Donetsk, DonNU. – P. 14.
3. Gavrilyuk, O. V., *International mergers and acquisitions as an attribute of global corporatization of development*. – Retrieved from : <http://dspace.nbu.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/19849/14-Gavrilyuk.pdf?Sequence=1>
4. Geets, V. and Semynozhenko, V. (2006). *Special economic zones: «black holes» or points of economic growth?*, *Dzerkalo Tyzhnia*, No. 44 (623).
5. Galbraith, D. K. (1976). *Economic Theories and Objectives of Society*. – M. : Progress, 406 p.
6. Gritsenko, A. A. (2012). *Political economy: actualization of problems, methodological potential and connection with institutionalism*, *Economic Theory*, No. 1. – P. 5–20.
7. Dementiev, V. V. (2006). *Institutional theory in Ukraine: directions of research, features, perspectives*, *Scientific works of DonNTU. Series: economic*, release 103-1. – P. 17–31.
8. Inchakov, O. V. and Lebedeva, N. N. (2001). *Institutional theory in modern Russia: achievements and problems of development*. Volgograd, Volgograd State University, V. 1. – P. 6–36.

9. Istomin, S. V. (2010). Comparative analysis of institutional and economic mechanisms in a transformed economy, Bulletin of the Chelyabinsk State University, No. 27 (208). – P. 47–51.
10. Kovalenko, Y. M. (2009). Opportunities and the brink of institutionalism as a research program, Collection of scientific works of the National University of the State Fiscal Service of Ukraine, № 2. – P. 115–127.
11. Kovalenko, Y. M. (2014). Instruments for the study of transformations in financial activities, Current problems of the economy, No. 4 (154). – P. 51–58.
12. Korzh, M. A. (2014). Institutional mechanism of direct foreign investment, Finance of Ukraine, No. 1 (218). – P. 76–94.
13. Lukyanenko, D. T., Makogon, Yu. V., and Pakhomov, Yu. N. (2007). International Strategies for Economic Development: Textbook, Donetsk: DonNU. – 395 p.
14. Mechanism of attraction of foreign investments. – Retrieved from : <http://banauka.ru/2949.html>
15. North, D. (2000). Institutes, institutional changes and functioning of the economy, translated from english. – K. : Fundamentals. – 198 p.
16. Prokhorova, O. V. (2012). Organizational-economic mechanism of attraction of direct foreign investments at the regional level, Vestnik Baltikiy federal university im. I. Kant. V. 3. – P. 74–80.
17. Rumyantsev, A. P, Goluk, V. Ya. and Thin, O. G. (2008). International Financial Relations: Teach. Manual. – K. : Center for Educational Literature. – 348 p.
18. Tesla, S. (2009). Organizational-economic mechanism of attraction of direct foreign investments into the economy of Ukraine, Formation of a market economy in Ukraine, V. 19. – Pp. 454–459.
19. Williamson, O. I. (1996). Economic institutes of capitalism: firm, markets, «relative» contracting, St. Petersburg : Lenizdat. – 516 p.
20. Chukhno, A. A., Leonenko, P. M. and Yukhymenko, P. I. (2010). Institute of Information Economics : Textbook. – K., 687 p.
21. Tkach, A. A. (2007) Institutional Economics. New institutional economic theory: teach. Manual. – K., 304 p.
22. Chukhno, A. A. (2012). Selected Works : 2 tons of T. – K. – 556 p.
23. Buckley, P. and Casson M. (1976). The Future of the Multinational Enterprises, London, 1976.
24. Blonigen, B. A. (2007). FDI in Space: Spatial Autoregressive Relationships in Foreign Direct Investment, European Economic Review, V. 51. – № 5. – P. 1303–1325.
25. Commons, J. R. (1924). The Legal Foundations of Capitalism, N. Y. : McMillan. – 361 p.
26. Coase, R. H. (1937). The Nature of the Firm, Economica, New Series 16, Vol. 4. – P. 386–405.
27. Dunning, J. H. (1981). International Production and the Multinational Enterprise, London : Allen & Unwin, 1981.
28. Kindleberger, Ch. (1969). American Business Abroad, New Haven : Yale University Press, 1969.
29. Kojima, K. and Ozawa, T. (1984). Micro- and Macroeconomics Models of Direct Foreign Investment: Toward a Synthesis, Hitotsu-bashi Journal of Economics, Vol. 25. – № 1. – P. 1–20.
30. Krugman, P. (1991). Increasing Returns and Economic Geography, Journal of Political Economy, Vol. 99. – № 3. – P. 483–499.

31. Markusen, J. R. (2000). *Foreign Direct Investment and Trade*, Adelaide : University of Adelaide, 2000.
32. Mundell, R. A. (1962). An Appropriate Use of Monetary and Fiscal Policy in Internal and External Balance, *IMF Staff Papers*, № 9. – P. 70–79.
33. Markowitz, H. M. (1956). *Portfolio Selection: Efficient Diversification of Investments*, N. Y. : John Wiley & Sons. – 344 p.
34. Mitchell, W. *Types of Economic Theory: from Mercantilism to Institutionalism*, N. Y.

M. A. Korzh. Typologization of mechanisms for direct foreign investment: institutional aspects

Introduction. *The processes of direct foreign investment have mixed implications for different countries and regions. On the one hand, they positively influence the potential of integration of countries into the world economic space, and, on the other, lead to structural deformations. These deformations are largely due to the ineffective regulation of investment processes by the state and the imperfect operation of institutional mechanisms of direct foreign investment.*

Purpose. *The aim is to reveal the essence and peculiarities of the institutional approach to the attraction and use of foreign direct investment. The task is to implement the typology of direct foreign investment mechanisms.*

Methods. *The article uses the logical-semantic method and the method of scientific abstraction – for the study of the conceptual-categorical apparatus of economic theory on issues of direct foreign investment and its mechanisms; the method of complex analysis and the retrospective method – to study changes in the mechanisms of direct foreign investment.*

Results. *The result of study is propositions to improving of direct foreign investment mechanisms by distinguishing their financial, fiscal and institutional components. Conclusions the typology of modern foreign direct investment mechanisms has made it possible to distinguish their financial, fiscal and institutional components and identify appropriate instruments that can be both stimulating and restrictive.*

The provisions of the institutional theory reveal the adaptive or innovative nature of the transformation of the mechanisms of direct foreign investment as a set of dynamic changes in their financial, fiscal, institutional components under the influence of structural changes in global investment flows and the institutional environment of the recipient countries.

Key words: *direct foreign investment, globalization, mechanisms of direct foreign investment, institutional mechanism, institutional environment, institutional changes, institutional balance, institutional constraints.*

Стаття надійшла до редколегії 11 березня 2019 року